

FrØ-bladet

Nr. 2 – 08 årgang 7

*** Huskelappen: Feøytur og noe fra høstprogrammet SE SISTE SIDE ***

Knut K. Duvøy sprengde ein dag ein bergnabbe vekk. Då fekk han sjå at det var nikkel i fjellet. Kvaløysundet.

Skråblikk

– Hukommelse

Husk fortiden – forestill deg fremtiden!

Selvbiografisk hukommelse er absolutt nødvendig. Personlige opplevelser som lever i minnet, er redskap for å lære av tabber og suksesser når man skal forestille seg nye situasjoner.

Faktakunnskap som historie, naturfag og matematikk, eller semantisk hukommelse, er byggematerialet for framtiden, resten av livet.

Hjernen har to lagre for hukommelse, ett for tørre fakta og ett for følelsesladet husk av livets episoder, har man kommet fram til [ved undersøkelse av hjerneskaner!](#)

– Da jeg var ung, kunne jeg huske alt, enten det hadde skjedd eller ikke. Mark Twain

Et minne som arbeider med å pusle sammen biter av fortiden, kan være bedre egnet til å simulere fremtidige hendelser, enn et perfekt minnelager. Hukommelsen er formet til å tenke fremover: Hjernen blander fortid og fremtid.

Nye undersøkelser endrer fullstendig forskernes oppfatning av hukommelsens formål og funksjon. Det viser seg at vi på langt nær alltid kan stole på det vi tror vi husker av opplevelser fra fortiden.

Spør dem som vet, skriv i fotoalbumet, ta vare på dagboksnotater ...

Feøytur

onsdag 11. juni 18:30 – 22:00

Åpent møte på Feøy skole eller Feøy bedehus (kommer an på antall "oversjøiske" deltakere) ca. klokken sju

- Tema for samlingen: "FEØY FØR OG NÅ"
- Kåsører: Reidar Christiansen og Arne Guttorm Hovda.
- Det blir matservering – utgangsspenger til dekning av maten!

(15 minutters båttur (koster penger), solen går i havet kvart på 11)
Båt fra kaien i Kveitevikje.

Dit kommer du gjennom hvitmalte tun, på vegen ned fra **Torvastad kirke, der** du i sekstiden også bør ha **parkert**.

Rolf Svendsen, skysskaren, tar oss over Føyfjorden med båt fra Kveitevikje klokka 18.30. Båten legger turen "innom" gruveområdet.

Feøy har 30 – 40 fastboende og det er mange hytter på øyene. Det går hyppig rutebåt, mellom Feøy, Røvær og Haugesund. Første halvdel av 1900-tallet var det gruvedrift etter [nikkel](#) på Feøy, som ellers har vært preget av gardsbruk og fiske. Mange gardshus er i dag omgjort til feriesteder. I dag er det en god del villsau i beitene og vi tar tid til en tur innom husflidstova.

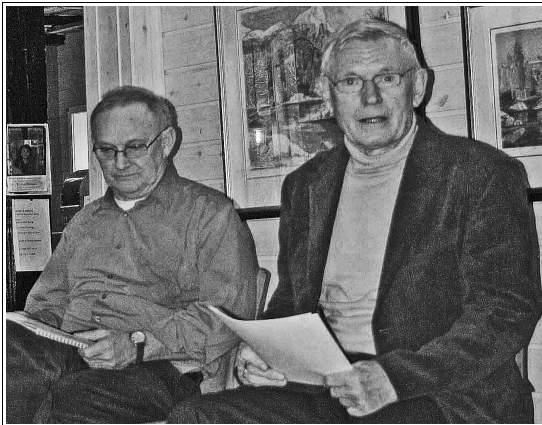
**Husk påmelding til turen innen mandag 9. juni :
- sms eller ring til 99 40 20 61 - post@n-kh.no**

Matrikelgarden Feøy, vest av Torvastad kirke, er en mengde øyer, bl.a. Bjørkevær nesten nord i Røvær (ytterst t.h.)

Bjarne og Ingolf Blikra viste rundt i etasjene og fortalte for over tretti interesserte.

Bilde fra Møllen 9. april, tatt av Ingolfs barnebarn Ida Sørensen

Møllerne forteller

Bjarne og Ingolf Blikra levendegjorde mølledriften på en så flott måte at man skulle tro det var formidlere og fortellere de var, og ikke møllere.

Kunst i forskjellige teknikker, samt restaurering av bygning og maskiner er det som nå møter publikum som kommer til Møllesvingen. Kafé og lokaler til forskjellig slags bruk finnes også. Et treffsted for fremtiden?

Fra www.n-kh.no sakser vi innledende ord til et lengre stykke:

«På Fiskå kan vi sjå eit stort trehus like ved riksvegen mot sjøen. Der blei korn male til mjøl og gryn. Utanom verket i Visnes var Karmlund Mølle den største industriverksemda i gamle Avaldsnes kommune. **Jakob Blikra** (f. 1904) var medeigar og styrar ved mølla. I eit intervju fortel han om mølledrifta slik ingen andre kjende den.» Les resten [her](#)

En liten historie fra mine guttedager

Min far drev som tømmermann, og hadde jobber rundt i bygda. Så var det en kveld han kom hjem og han hadde verktøyet i en sekk han berte på ryggen. Eg gjekk han i møte når han skulle heim en kveld. Da vi kom til mine besteforeldres hus, ba han meg om å ta verktøysekken på ryggen og løpe heim til min mor for han ville inn og prate med sin far før han kom heim.

Eg gjorde som eg ble bedt om, sprang så heimover med sekken på ryggen, forbi en gammel løe på vegen heim.

Heime var ikke mor, for hun var gått til møtes med far. Da hun kom til løa, hørte hun noe som kunne vere en hest med seletøyet på, og som kom imot henne. Da ble hun så skremt at hun kom seg inn i løa og der var det både mørkt og nifst, men det var eneste redningen, for hun var veldig redd for hesteralet.

Det ble litt oppstyr når hun våget å komme ut av løa og heim til oss ungene, og forsto at det var eg guttungen som hadde skremt henne inn i løa.

Historie nedtegna av Odd Bentsen, 10/12/2007

DET VAR EN GANG EN SKOGLANTING

Hver vinterstorm farer ille med kystskogen vår. Graner velter på rot eller knekker som fyrstikker. Bukkøy var rene katastroveområdet til langt på våren i år. Og i hager og utmark, langs veger og i turområder merker vi at trærne har stått lenge, på feil underlag. Det var etter krigen at den store skogplantingen fant sted i Karmøy, med et svimlende antall planter.

Karmøy var skogkledd i middelalderen, men i hundrevis av år har lyng og gras særpreget de snaue viddene.

Kommunens skogbruksansvarlig, Anders Eie, tar oss med to timer søndag 14. september! Det blir da en vandring i Bjørgene med tur til Veten for utsyn - og innsyn i skogplantingens historie i nærmiljøet.

Kaffen tas på Kulturhuset der Eie vil fortelle om sin rolle i kommunens "skogforvaltnings-spill"!

Tema for Kulturminnedagen samme søndag i år er *Mangfoldig fritid*.

Hvor og hvordan har vi brukt og bruker vi fritiden vår? Hvilke spor setter fritiden i landskapet?

Ordet fritid er et begrep som i første halvdel av 1900-tallet nærmest var ukjent for de fleste, og det var store forskjeller mellom ulike sosiale lag og mellom by og land. Kommunikasjon og økonomi satte klare grenser for hvor og hvordan fritiden ble brukt. Å frigjøre hender og tid til skogplanting ble mulig først etter [det store hamskjiftet](#) på slutten av 1800-tallet.

Litt uvanleg dreng

Presten L.J. Hansen i Torvastad (1916 - 1925) var også aktiv som bonde - han kunne stå i med gardsarbeid vyrkjedagane, og på preikestolen om helgene. Med unnatak av ein vid, svart hatt gjekk han til dagleg kledd som sine yrkesbrødre i landbruket.

Ein haustdag han venta på "børt" ved mylna på Nygård (Karmlund Mølle) var det ein bonde fra Våge i Avaldsnes som undra seg over kven denne, litt sære "hattemannen" kunne vera. Han våga seg bort til Hansen og spurde:

"Kim sin dreng e' du?"

"Eg er soknepresten I Torvastad", var svaret.

Vågebuen vart mållaus. Det gnatt ikkje i han, sa far vår, som vi har dette frå.

På den annen side, med Erling Vikshåland

Et bilde sier mer enn 1000 ord

Med **skråfoto** i kartdelen på www.GuleSider.no kan du se 34 byer og tettsteder i Norge på nært hold fra alle fire himmelretninger. Også nærområdene rundt, så store deler av gamle **Torvastad og Avaldsnes** kan nå vises slik, med bilder tatt sensommeren 2007!

Kombinert med de andre mulighetene på disse kartsidene har du et nyttig hjelpemiddel også til **historielagsarbeid**. [Fosnaholmen](#)

Bildene gir deg detaljert oversikt over hvordan det ser ut i et område fra et annet perspektiv enn tradisjonelle fly- og satelittfoto. Se forsiden av www.n-kh.no, med lenke.

Mimrebildet

”Madsajordå”, [bnr 2](#), på Nedre Hauge omkring 1913. Det var på den tid stolpen ble satt opp. Den førte linjer med elektrisitet fra et lite kraftverk på Vormedal. Anna Oline står ved siden av stolpen og ektemannen. Vi ser også noen av de yngste barna. Anna Oline hadde tidligere bodd med familien i gardstunet på andre siden av kommunegrensa, på bnr. 1 på Utvik.

Familien flyttet til ”Madsajordå” (hvor bygningene ennå står) da eldste sønnen overtok slektsgården. Anna Oline (f.1860) hadde kommet fra Gard i Skåre som ung meierske til gamle Vigsnes. Der skulle hun lære avaldsnesbuen å lage ost, men ble etter kort tid ”kapret” av en bonde som var blitt enkemann. Slik kan det gå...

(Foto fra ”Gardshistorien”)

Replikken

– *Lat meg ikkje sei nåke, så har eg ikkje sagt nåke*, hermes det etter Anna Oline.

Det skulle vært interessant og visst i hvilke situasjoner hun sa dette. Noen mener det var når hun ville stagge ektemannen. Kanskje han gjorde eller snakket om noe hun ikke likte. I så fall skjønnte nok gubben ”signalene”.

Andre mener at Anna Oline kom med nettopp *den* replikken når hun hørte folk sladret eller kom med usannheter.

I dag kan vi bare gjette, men *lat meg ikkje sei nåke, så har eg ikkje sagt nåke* må vel være slikt engelskmenn kaller *understatement*. Det går an å sende viktige budskap på en forsiktig måte og bli forstått. Forutsetningen er at det finnes et språkmiljø som tolker ”kodene”.

I lavtlykende måkeperspektiv kjenner vi oss ikke lett igjen.

Har man ikke sjøkart eller GPS ombord, blir man hensatt til færingens tid. Da rodde man til byen, til andre siden av fjorden, dit man skulle.

I en god båt var det plass til både folk og last. Seil og årer sto for framdriften, og landkjenning skulle det bli, ved reises slutt.

Kjenner du deg igjen her? Nærmeste land er to holmer! Og en fartøytype har gitt navn til ei vik sør i området. Du finner ledeord stukket inn i teksten andre steder i bladet.

Ha en god oppdagerferd!

Tur & Møte:

- Tur til Feøy onsdag 11. juni. Båt fra [Kveitevikje](#) klokka 18.30 **PÅMELDING**, for BÅTSKYSS + SERVERING! Til tlf. 99 40 20 61 (gjærne SMS)
- Postvegen i Avaldsnes, les til høyre her.
- Topptur i skogen, 14. september, les side 2
- *Følg med på nettsiden vår, under **Tur og møte**. Der noteres også andres arrangementer, bl.a. flere av Turistforeningens turer i vårt miljø.*

Nord-Karmøy Historielag Hvor og når?

På kontoret, for alle medlemmer og andre interesserte, i [jekte](#) er et seilfartøy Torvastad Kulturhus (1. etasje, i nord-øst) Åpent fra 19 til 20 andre og siste onsdag i måneden, i vinterhalvåret. Velkommen!

FrØ er etter initialene til vår kjente lokalhistoriker *Fridtjof Øvrebo, 1871 – 1927*

[Understrekede](#) ord av denne typen er lenker til bakgrunnsstoff. **Pek på** og se kilden i ruta.

Klikk: les, lytt, se (noen som ikke fører fram? Gi beskjed!)

N-KH-kontingenten er kr 150,-

betales til konto **3361 13 93852**

Da er du også [RHÆ](#)-medlem og mottar Sydvesten – Årsmøtet i RHÆ vedtok å øke prisen med 10 kroner. Evt. endring av NKHs kontingent blir årsmøtesak i februar 2009.

Gamle ord, 5 – 600 av den sjeldne sorten, hentet i Rogalands tingbøker, fra årene 1613 – 25, er nå å finne [her](#) i nettsidene våre.

[Skudenes & Aakra Sparebank](#), banken vår, har gitt oss en pengegave: Stor kroner **5.000,-** som vil bli overført til vår konto: **3361 13 93852**
De vil bli brukt til noe ekstra. Tusen takk!

FrØ-bladet [som datafil](#) får du i farger, med klikkbare lenker.

*Trenger du leseprogrammet Adobe? Last ned der → www.n-kh.no
Lokalhistorisk magasin utgis av Norsk lokalhistorisk institutt og Landslaget for lokalhistorie (LLH) med 4 nummer i året. Les på kontoret eller [her!](#)*

HØSTTUR planlegges, onsdag 20. august

Ideen i forrige nummer ser ut til å kunne bli: "Fra Rehaugane til Ivarskvednane på Vorre."

Vi følger rester av den første "Postveien" bygget i 1830-40-årene og også deler av Riksveien fra 1870-årene. Turlleder: Aadne Utvik.

Start: Biler kan parkeres i enden av Leirvegen, [ta av](#) ved skilt "Rehaugane" på Bø, nordvest av ungdomsskolen!

Kartskisse og annen trykket kunnskap til deltakerne.

Avgang fra Rehaugane, kl. 1800. Avslutning på Vårå (Vorre). Organisert transport tilbake.

[Turen annonseres også i HA](#)

TAKSKJEGG i vekst, helt åpenBART

FrØ-bladet nr 3 – 2008 kommer i september: send stoff / ta kontakt

☆ www.n-kh.no **STYRET 2008:** Roald Østensjø (leder), Inger Moen Einarsen (sekretær), Ering Vikshåland (kasserer), Aadne Utvik, Aud Grimsteit, Karl Johan Mølstre
Vara: Sigurd Thorsen og Gunnar Areklett post@n-kh.no